

Jolanta Kujawa-Pawlaczyk, Paweł Pawlaczyk

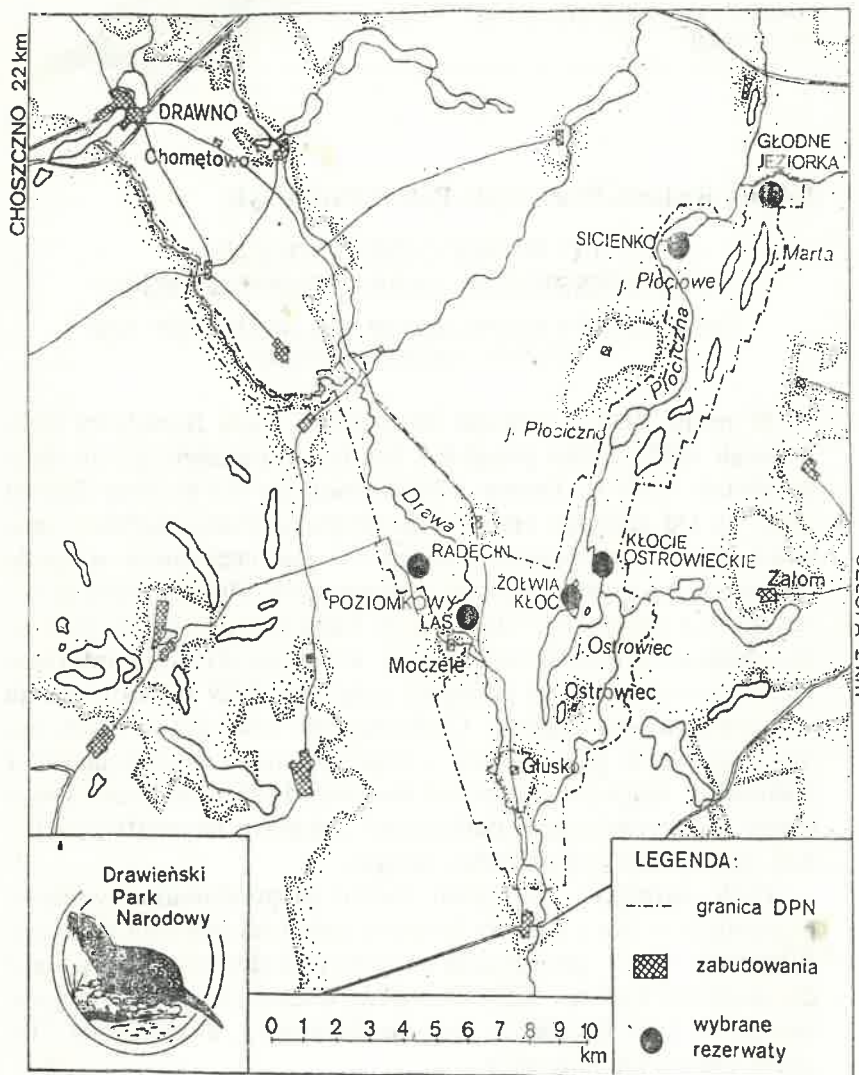
**CO WIEMY O PRZYRODZIE
DRAWIEŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO?**

**WHAT DO WE KNOW ABOUT THE NATURE OF THE
DRAWA NATIONAL PARK?**

W maju 1990 r. powstał Drawieński Park Narodowy (zob. Antczak 1990). Objął ponad 8,5 tys. ha: kilkanaście jezior, doliny dwóch rzek — Drawy i Płocicznej, las na sandrze Drawy (Ryc. 1). Od stycznia 1992 r. rozpoczęto w Parku badania naukowe. Pracownia naukowa Parku nie jest oczywiście w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb poznawczych. Przekonanie, że teren Parku dostarczyć może wiele badawczej satysfakcji, oraz świadomość bardzo skromnego, w stosunku do ilości interesujących tematów, stanu poznania przyrody DPN skłoniły nas do opracowania tego raportu. Chcielibyśmy, żeby ten artykuł, mimo wszystkich jego błędów i niedoskonałości wynikających z pośpiechu, mógł jeszcze przed sezonem 1992 r. wskazać wszystkim zainteresowanym potencjalne „obszary koncentracji” badań, jakie warto by w Parku podjąć.

Park narodowy nie tylko chroni niepowtarzalne wartości przyrodnicze, ale i stwarza je przez sam fakt swojego istnienia. Włączenie się w poznawanie przyrody parku narodowego jest dla każdego badacza niepowtarzalną szansą: jest bowiem gwarancją, że trud badawczy zostanie doceniony, a wniosków i hipotez nie skryje milczenie.

Poniżej przedstawiamy więc, co o Drawieńskim Parku Narodowym już wiadomo, a jakie zagadnienia czekają wciąż na rozwiązanie, i jakie „narzędzia badawcze” trzeba pilnie stworzyć:

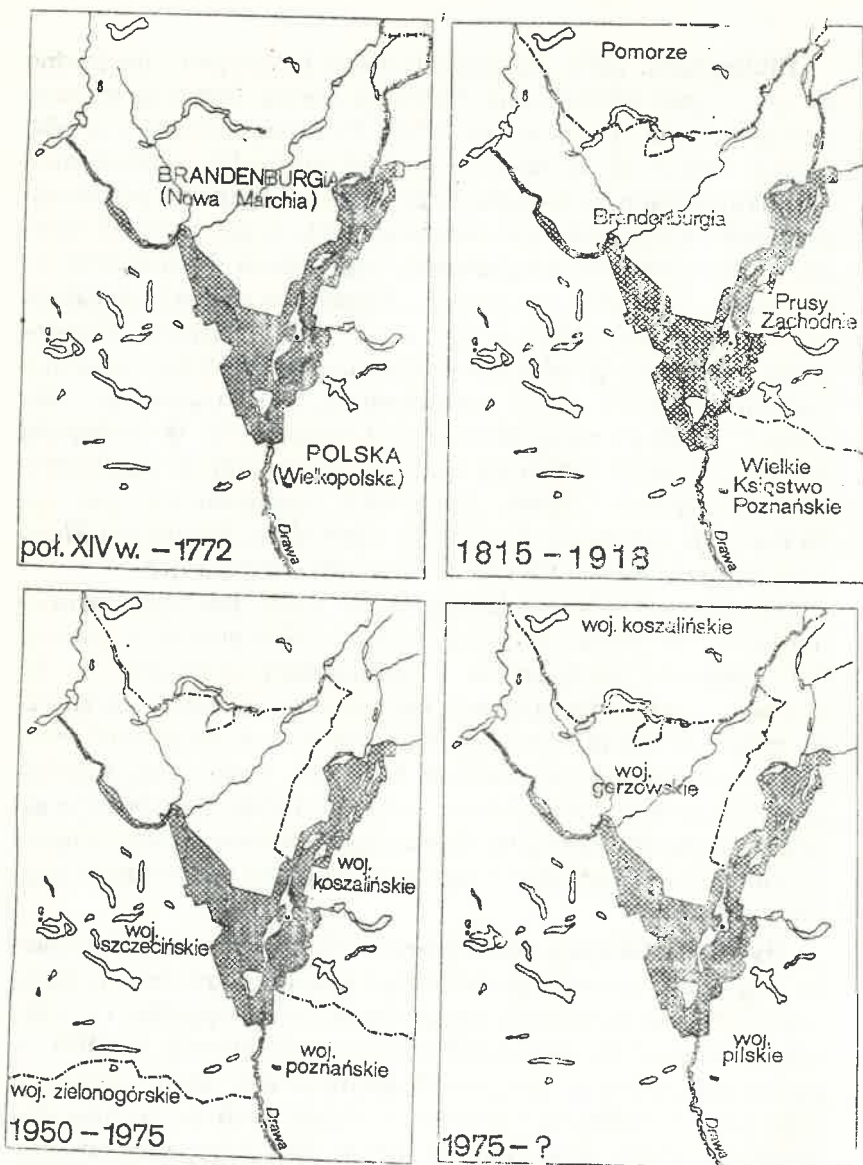
Ryc. 1. Drawieński Park Narodowy — rozmieszczenie obiektów wymienionych w tekście.

Fig. 1. The Drawa National Park — distribution of objects mentioned in the text.

Bibliografia. DPN nie posiada dotąd bibliografii, bo trudno za taką uznać opracowanie Antczaka (1988). Praca ta stanowi zresztą swoiste curiosum: na liczbę 74 uwzględnionych w niej pozycji składa się między innymi 16 rozdziałów opracowania — dokumentacji projektowanego Parku (Agapow, Jasnowski eds. 1988), 9 zarządzeń ministra o uznaniu za rezerwat, 17 cytatów z podręczników, encyklopedii i opracowań dotyczących całej Polski, wreszcie... 16 pozycji literatury o różnych obiektach na Pomorzu nie mających nic wspólnego z Parkiem Narodowym, a oddalonych od niego czasem o 80 km (czyżby autor posługiwał się tylko „mapą samochodową województwa gorzowskiego”, również uwzględnioną w bibliografii?). W bibliografii Antczaka brakuje natomiast wielu ważnych pozycji, publikowanych w znanych i łatwo dostępnych czasopismach, jak np. *Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią*, *Fragmenta Floristica et Geobotanica*, *Chrońmy Przyrodę Ojczyzną*, itp.

Solidne opracowanie bibliograficzne DPN jest tym bardziej niezbędne, że teren obecnego parku od średniowiecza rozcięty był granicami politycznymi i administracyjnymi (ryc. 2). Ta sytuacja — choć dla przyrody korzystna — wpłynęła na znaczne rozproszenie informacji publikowanych w lokalnych opracowaniach dotyczących różnych regionów. Opracowania bibliografii podjęli się pracownicy naukowcy Parku. Przewiduje się gromadzenie informacji w formie komputerowej bazy danych, co umożliwi korzystanie z nich jeszcze przed ostatecznym opublikowaniem.

System informacji przestrzennej. Stworzenie kompleksowego i spójnego systemu gromadzenia wszelkich informacji odnoszących się do przestrzeni geograficznej będzie prędzej czy później potrzebne we wszystkich parkach narodowych. W DPN — parku najmłodszym i nie posiadającym jeszcze wielu informacji tego typu — stopniowe tworzenie takiego systemu byłoby stosunkowo proste: brak danych jest w tym przypadku atutem. Wdrożenia „geograficznego systemu informacji” dla parków narodowych, realizowanego pilotażowo właśnie w DPN chętnie pojęłaby się Katedra Teledetekcji Uniwersytetu Szczecińskiego.

Ryc. 2. Drawieński Park Narodowy na tle dawnych i obecnych granic administracyjnych.

Fig. 2. The Drawa National Park against the background of the former and present administrative boundaries.

go: ośrodek młody ale działający bardzo dynamicznie, chyba najlepszy w swojej dziedzinie w Polsce, posiadający szerokie kontakty międzynarodowe. Współpraca taka byłaby bardzo cenna dla Parku, tym bardziej że umożliwiłaby szerokie wykorzystanie w badaniach terenu DPN informacji ze zdjęć lotniczych i satelitarnych (z satelitów SPOT i LANDSAT). Realizacja tego programu zależna jest jednak od pokonania trudności finansowych.

Budowa geologiczna i rzeźba terenu. Praktycznie nie prowadzono na terenie Parku odrębnych badań w tym zakresie. Dostępne i publikowane informacje zawarte są w opracowaniach ogólniejszych, dotyczących całej Polski, Pomorza, albo np. doliny Noteci z przyległościami. Jedyne chyba badania lokalne to wyniki głębokiego wiercenia w Drawnie (1,5 km pod miastem zalega potężny wysad solny). Budowa czwartorzędowego podłoża Parku jest tymczasem interesująca: w sandrze Drawy tkwią ostańcowe wyspy morenowe, wytopiskowe jeziora grupują się w ciągi rynnowe o przebiegu często niezgodnym z dzisiejszym kierunkiem spływu wód (np. rynna Moczele-Załom przecinająca prostopadle Drawę i Płociczną). Niezwykle interesujące i dotąd w Parku nie badane są procesy kształtujące rzeźbę terenu: żywe procesy tworzenia się i zmian koryt rzecznych, dawne i współczesne procesy stokowe. Klasycznie wykształconym obiektem jest stożek napływowy ujścia Płocicznej do jeziora Płociczno. Bardzo ciekawe są wysięki i źródlika powstające na zboczach dolin rzecznych.

Gleby. Gleby Parku nie były szczegółowiej badane. W ramach urządzania lasu na terenie DPN planuje się przeprowadzenie rozpoznania gleboznawczego, oczywiście według metodyki rozszerzonej w stosunku do stosowanej w lasach gospodarczych. Koordynacji badań gleboznawczych, współpracy gleboznawczej przy opracowywaniu mapy roślinności, i realizowania własnych tematów badawczych podjęła się Katedra Gleboznawstwa UMK z Torunia.

Klimat. Najbliższa Parku stacja meteorologiczna jest w Krzyżu (pomiar temperatury, zachmurzenia, wiatru i opadów). Posterunki opadowe są w Choszczynie, Człopie, Dobiegniewie i Tucznie; posterunek w Chomętowie został niedawno zlikwidowany. Dane meteorologiczne z okolic Parku wymagają zestawienia i zanalizowania; wykonane do potrzeb dokumentacji naukowej projektu parku zestawienia, wystarczające jako „informacja wstępna” nie mogą jednak być podstawą monograficznego opracowania klimatu tego terenu.

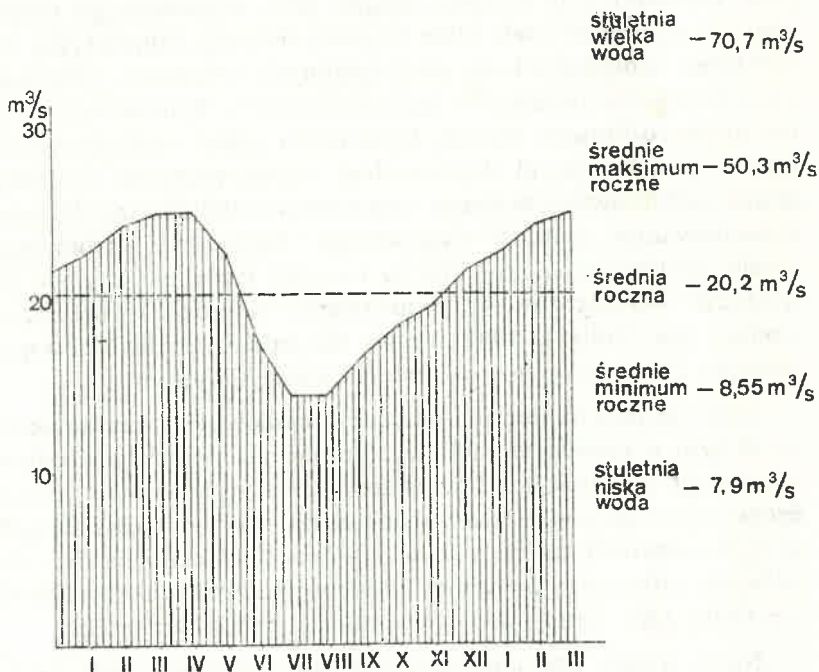
Interesującym i wartym podjęcia w warunkach DPN tematem jest zróżnicowanie lokalnego mikroklimatu w zależności od rzeźby terenu (doliny rzek, misy jeziorne o stromych zboczach) i formy jego pokrycia. Ze wstępnych obserwacji wynika, że uwarunkowana rzeźbą zmienność warunków mikroklimatycznych, i w konsekwencji zmienność sezonowej rytmiki fitocenoz, jest bardzo wyraźna.

Zanieczyszczenia środowiska. Stan rozpoznania czystości wód DPN przedstawiono poniżej, w rozdziale o wodach. Poza jeziorem Ostrowieckim brak stałego systemu monitoringu.

Punkt IBL-owskiego systemu monitoringu technicznego zanieczyszczeń powietrza (SO₂, NO_x) jest tylko jeden — między jeziorami Marta i Płociowe. Latem 1991 zespół J. Krawca (OBKŚ Gorzów Wlkp.) prowadził w osadzie Ostrowiec badania zanieczyszczenia powietrza, ale metodą respiratorową (punkt na terenie DPN należał do szerszej sieci). Drawieński Park Narodowy, utworzony w 1990, nie został oczywiście objęty wcześniejszymi kompleksowymi badaniami Grodzieńskiej na temat skażenia polskich parków narodowych metalami ciężkimi na podstawie ich zawartości w próbkach mchów. Materiały z DPN wykorzystano natomiast w prowadzonych w 1991 badaniach nad zawartością metali ciężkich w tkankach gryzoni pochodzących z polskich parków narodowych. Wstępne wyniki okazały się tak zaskakujące (wyjątkowo niski poziom skażeń), że dla kontroli zebrano próbki porostów — wyniki ich analizy nie są jednak jeszcze znane.

Pomimo palących potrzeb nie ma jednak w DPN systemu długotrwałych badań monitoringowych stanu środowiska. Informacje na ten temat pochodzą więc głównie z domysłów i źródeł pośrednich.

Wody powierzchniowe — hydrologia, hydrochemia, hydrobiologia. Drawa posiada gruntowne opracowanie hydrologiczne (Pasławski 1962) — jest cytowana w literaturze przedmiotu jako klasyczny przykład rzeki pojezierzy, o małej zmienności przepływu (por. ryc. 3). Stały postereunek wodowskazowy, dostarczający danych publikowanych w „Przepływach charakterystycznych rzek Polski”, znajduje się w Drawinach, 12 km poniżej południowej granicy Parku.

Ryc. 3. Zmienność przepływu Drawy w ciągu roku. Dane z posterunku w Drawinach, za „Przepływami charakterystycznymi...” (1980).

Fig. 3. Variability of the Drawa river's flux throughout a year. Data from the Drawiny post; after „The characteristic flux ...” (1980).

Hydrochemiczne badania wód Drawy i jezior — pod kątem stanu ich czystości i odporności na degradację — wykonały jednorazowo, przy okazji tworzenia Parku, OBKŚ z Gorzowa i Piły. Ośrodek pilski kontynuuje jeszcze badania, ponieważ nie zdążył opracować wszystkich jezior.

Jezioro Ostrowiec, jako jedno z 30 w Polsce, wybrano do programu ciągłego monitoringu realizowanego przez IMiGW (oddział w Poznaniu). Przeprowadzane 3—4 razy w roku badania obejmują pomiar dopływu i odpływu oraz analizy chemiczne wody (dopływającej, odpływającej i pozostającej w jeziorze).

Florę i roślinność (także podwodną) jezior zbadano dobrze przy opracowywaniu dokumentacji do utworzenia DPN (zespół prof. Dąbskiej i dr Kraski). Zespół prof. Jasnowskiego rozpoznał też roślinność rzek. Obie te prace dotyczą jednak tylko inwentarza spotykanych w poszczególnych obiektach fitocenoz, i nie zawierają informacji kartograficznych. Tymczasem właśnie mapy roślinności wodnej wybranych jezior i odcinków rzek byłyby podstawowym dokumentem umożliwiającym śledzenie zmian zachodzących w czasie. Opracowanie takich map dla udokumentowania „punktu wyjściowego” będzie w najbliższym czasie koniecznością. Zadanie to nie jest łatwe ze względu na trudności metodyczne przy kartowaniu zbiorowisk roślinności wodnej (por. Faliński 1990), rysują się jednak możliwości wspomożenia pracy terenowej metodami teledetekcyjnymi.

Brakuje jakichkolwiek informacji naukowych o faunie jezior — w tym o rybach w nich występujących. Jedyne źródłem wiedzy są informacje od wędkarzy i księgi jeziorowe prowadzone przez gospodarstwa rybackie, do wiarygodności danych w tych ostatnich trzeba jednak podchodzić z rezerwą. Nie ma żadnych informacji na temat liczebności, struktury wiekowej, struktury płci, tempa wzrostu populacji ryb w jeziorach.

Nieco lepsza jest ichtiologiczna dokumentacja rzek DPN. Złożyły się na nią przede wszystkim kilkunastoletnie kompleksowe badania prof. Chełkowskiego i zespołu (AR Szczecin) nad łososiem drawskim — i przy okazji nad innymi gatunkami ryb

Ryc. 4. Miejsca połowu w Morzu Bałtyckim znakowanych kosi z Drawy. Za Bartlem (1976).

Fig. 4. Places in the Baltic sea, where salmon marked in the Drawa river were caught. After Bartl (1976).

łososiowatych. Wykonano wiele interesujących prac, ze śledzeniem znakowanych osobników łososia włącznie (ryc. 4). Badania zobrazowały niestety proces zaniku rodzimej populacji łososia *Salmo salar*: liczba tarlisk w ostatnich latach zmniejszyła się stopniowo, a obecnie już się ich nie spotyka. Do 1977 próbowano ratować populację prowadząc odłowy, sztuczne wycieranie ryb, wylęg i wsiedlanie podhodowanego narybku z powrotem do zlewni Drawy. Akcja ta, ze względu na bardzo wysoką śmiertelność młodych łososi w sztucznych warunkach, nie zakończyła się jednak powodzeniem. W obawie, że przyniesie ona więcej szkody niż pożytku zaniechano jej w 1977.

W związku z zanikiem rodzimej populacji rozważano uwzględnienie Drawy i jej dopływów w prowadzonej w Polsce akcji reintrodukcji łososia, prowadzonej przy użyciu ryb pozyskiwanych z dorzecza Dźwiny i hodowanych przez pewien czas w sadzach morskich w Bałtyku. Zdecydowano jednak, że od stwierdzenia ostatnich tarlisk do ewentualnego podjęcia akcji tego typu musi upłynąć przynajmniej 5—6 lat, dla upewnienia się, czy rzeczywiście nie ma żadnych szans uratowania łososia rodzimej proveniencji.

W 1991, w stosunku do innego gatunku ryby łososiowatej — lipienia *Thymallus thymallus* — akcję odłowu, sztucznego zapłodnienia, wylęgu i ponownego wsiedlenia podhodowanych ryb w miejscu pobrania, przeprowadziło eksperymentalnie koło PZW „Lipień” ze Szczecina. Od wyniku eksperymentu zależy, czy takie działania „podtrzymujące” populację lipienia będą kontynuowane.

Problem kompleksowego zbadania ekosystemów wodnych — rzek i jezior — jest jednym z najbardziej palących problemów Parku. Ekosystemy takie są przecież układami szczególnie czułymi na wszelkie zmiany środowiskowe, i jako takie powinny być objęte stałymi obserwacjami. Czas jednak nie czeka: informacji nie zarejestrowanych teraz nie da się nigdy odtworzyć.

Sieć ekologicznego, a nie tylko technicznego monitoringu ekosystemów wodnych powinna być zresztą stworzona w skali

całego kraju. DPN, ze względu na wyjątkową wartość przyrodniczą rzek i jezior na terenie Parku, oraz ze względu na fakt, że istnienie parku narodowego jest gwarancją ciągłości raz podjętych prac, mogłyby spełnić rolę obiektu modelowego do badań nad utworzeniem takiego systemu.

Szata roślinna i zjawiska w niej zachodzące. Rozpoznanie geobotaniczne terenu Parku podczas prac nad jego utworzeniem przeprowadził zespół prof. Jasnowskiego (AR Szczecin). Tereny nad Drawą były zresztą już dawniej rejonem zainteresowań Profesora (m. in. projekt rezerwatu „Drawa”). W dokumentacji Parku opublikowano spis znalezionych gatunków grzybów, mszaków i roślin naczyniowych ze stanowiskami rzadszych taksonów. Pełne dane pozostają jednak ciągle w rękopisie. Zbiór informacji florystycznych ulega zresztą i niewątpliwie ulegać będzie w przyszłości ciąglemu wzbogacaniu, dlatego planowane jest stworzenie w Parku systemu gromadzenia informacji florystycznych w formie komputerowej bazy danych, a w niedalekiej przyszłości opracowanie lokalnego atlasu florystycznego na podstawie niepublikowanych materiałów prof. Jasnowskiego uzupełnionych własnymi informacjami. DPN chce też nawiązać współpracę z redakcją ATPOL-u (Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce).

Opracowanie wykonane przez zespół Jasnowskiego nie obejmuje porostów, te jednak na równinie Drawskiej badał dr Fałtynowicz w ramach opracowywania atlasu ich rozmieszczenia na Pomorzu Zachodnim (Fałtynowicz, w druku).

Na terenie DPN występuje kilka gatunków rzadkich w skali kraju — np. chamedafne północna *Chamaedaphne calyculata* czy pajęcznica lilowata *Anthericum liliago*. Konieczne jest podjęcie stałych obserwacji — monitoringu populacji tych gatunków, jak i określenie metod ich ochrony, tym bardziej, że są to rośliny przywiązane do zbiorowisk nieleśnych, zagrożonych w swym istnieniu w przypadku braku czynnej ich ochrony.

J. i M. Jasnowscy podjęli i kontynuują do dziś szczegółowe badania geobotaniczne wybranych, co bardziej interesujących

torfowisk. Zbadana jest już „Żółwia Kłóc” i „Kłocie Ostrowieckie”. Wykonano tam dokładne rozpoznanie roślinności i analizę historii torfowiska na podstawie makroszczałków w profilu torfowym. Wyniki będą w najbliższym czasie opublikowane. Na zbadanie w 1992 czekają „Sicienko” i „Głodne Jeziorka”.

W ramach akcji opracowywania mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski w skali 1 : 300 000 zespół prof. Jasnowskiego opracował mapę Pomorza — w tym i teren obecnego Parku. Mapa ta, sporządzona w oryginale w większej skali 1 : 100 000, nie została nigdy opublikowana i dostępna jest tylko u autora.

Park nie ma mapy roślinności rzeczywistej, a jej opracowanie będzie głównym zadaniem pracowni naukowej w najbliższych latach. Ze względu na dość znaczne antropogeniczne przekształcenia lasów DPN konieczne będzie pewne „spotencjalizowanie” treści mapy — np. użycie koncepcji faz degeneracji fitocenoz, sformułowanej przez Olaczka i Piotrowską (1986) na nieco podobnym terenie Wolińskiego Parku Narodowego. Planowane jest także równoczesne wykonanie mapy tendencji dynamicznych w roślinności DPN według koncepcji Falińskiego (1990). Mapa taka, zgodnie z współczesnymi kierunkami urządzania lasu na terenach chronionych, mogłaby stać się materiałem wyjściowym do określenia zasad gospodarowania w lasach Parku.

Podjęcie takich zadań kartograficznych wymaga oczywiście równoległego prowadzenia badań nad dynamiką roślinności DPN, w oparciu o sieć stałych powierzchni badawczych. Proponowane jest użycie systemu gromadzenia informacji podobnego do zaproponowanego przez Koopa (1989) i stosowanego w kilkudziesięciu obiektach chronionych Europy. W szczególności niezbędne jest objęcie obserwacjami: buczyn i grądów (być może podjęte badania umożliwią rozstrzygnięcie bardzo interesującej hipotezy Pałcerkiewicza (1976), że w warunkach Pomorza grądy są tylko fazą sukcesyjną buczyn), borów sosnowych, oraz pospolitych na terenie Parku nasadzeń sosny na gruntach przejściowo odlesionych, a należących prawdopodobnie do kręgu siedliskowego acidofilnych lasów dębowo-bukowych.

Na terenie Parku istnieje już ścisły rezerwat przyrody „Poziomkowy las” stworzony właśnie do celów długoterminowych badań nad dynamiką roślinności. Rezerwat ten reprezentuje nasadzenie sosny powstałe właśnie we wspomnianych wyżej warunkach. Mimo planów i mimo utworzenia specjalnie w tym celu obiektu chronionego projektodawcy nie podjęli zamierzonych badań, zadanie to spada więc na barki DPN.

Rezerwat „Radęcin”, chyba najcenniejszy obiekt leśny na Pomorzu, jeszcze kilka lat temu stwarzał niepowtarzalną szansę podjęcia badań nad naturalną dynamiką drzewostanu buczyny pomorskiej. W starym drzewostanie rozpoczął się proces tworzenia się luk i zróżnicowania struktury przestrzennej. Gdyby obiekt ten objęto ochroną ścisłą, to za kilkanaście lat byłby on najprawdopodobniej jednym z wartościowszych dla ekologów lasu rezerwatów w Europie, choć z punktu widzenia leśnika walory drzewostanu zostałyby stracone. Decyzja o sztucznym poszerzeniu i odnowieniu gniazd, choć prawidłowa z punktu widzenia sztuki leśnej, budzi jednak kontrowersje, bo spowodowała zatarcie obrazu naturalnych procesów.

W pobliżu wzmiankowanego rezerwatu znajdują się powierzchnie eksperymentalne założone przez Schwappacha pod koniec XIX wieku, a obecnie użytkowane przez IBL. Badania na tych powierzchniach są jedynymi niestety badaniami długoterminowymi prowadzonymi dotąd na terenie DPN.

Fauna. Opracowanie dokumentacji do projektu DPN przyniosło opublikowanie informacji o niektórych grupach systematycznych zwierząt, zgodnie z zainteresowaniami naukowymi osób biorących udział w pracach: ssakach z wyjątkiem nietoperzy (Stępczak), ptakach (Wiatr, Tracz, Ryś), wążkach (Musiał), jętkach (Głazaczow), mięczakach (Stępczak) i pijawkach (Agapow). Wszystkie te opracowania, za wyjątkiem ornitologicznego, były efektem jednorazowych przedsięwzięć i nie zawierają prawie żadnych informacji poza, prawdopodobnie i tak niekompletnym, spisem stwierdzonych gatunków. Opracowanie o ssakach wykonano wręcz na podstawie „wywiadów z leśnikami i myśliwymi”.

W latach 70-tych teren obecnego Parku był objęty ogólnokrajową akcją reintrodukcji bobra *Castor fiber*, w tym rejonie koordynowaną przez prof. Graczyka (AR w Poznaniu). Wsiedlenie bobrów do Drawy poniżej terenu obecnego parku, wykonane w 1978 r. zakończyło się powodzeniem: zwierzęta zaaklimatyzowały się, a później rozprzestrzeniły, i dziś występują dość pospolicie (Ryc. 5).

Jednym z bardziej interesujących elementów fauny jest wydra *Lutra lutra*, zresztą „herbowe” zwierzę DPN. Poza tym, że występuje ona dość licznie na badanym terenie, nic bliższego o jej liczebności, ani strukturze populacji niestety nie wiadomo.

Pilnego poznania wymaga też stan populacji żółwia błotnego *Emys orbicularis*, dość licznego — jak na warunki polskie — w DPN.

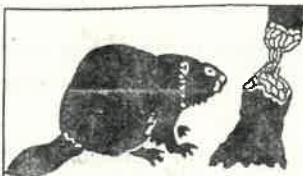
Ptaki Parku poznane są dość dobrze, dzięki ponad dwudziestoletnim obserwacjom prowadzonym na tym terenie przez Z. Tracza i M. Ryś-Tracz, i dorywczym badaniom innych ośrodków naukowych. Informacje mają jednak głównie charakter jakościowy: nie prowadzono bardzo potrzebnych długoterminowych badań populacyjnych, ani badań ilościowych na stałych powierzchniach.

Rejon Parku jest niewątpliwie atrakcyjny dla ornitologa: jest tu duże skupienie gniazd ptaków drapieżnych, a jezioro Ostrowiec znalazło się na krajowej liście „terenów o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodnych i błotnych” (Wesołowski, Winiecki 1988), ze względu na to, że gniazduje tu ponad 5% krajowej populacji nurogęsi *Mergus merganser*.

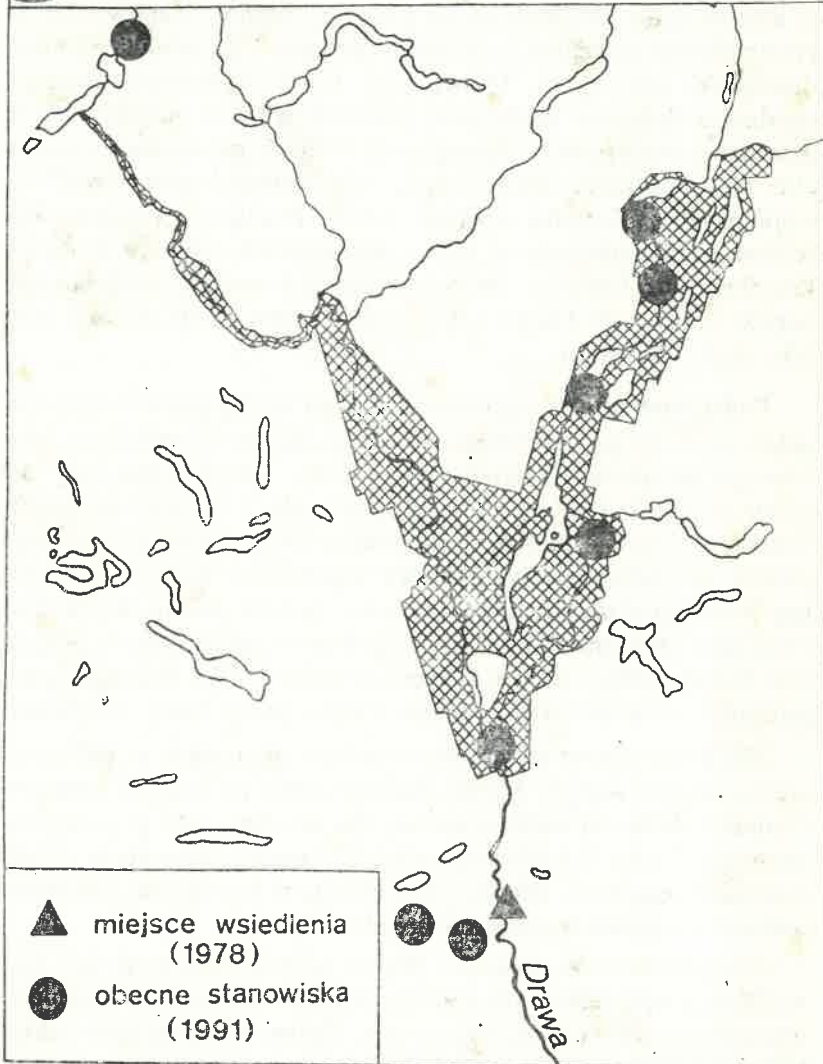
Jeszcze przed utworzeniem parku dr Wiatr prowadził nad jez. Ostrowiec pionierskie w skali krajowej prace nad czynną ochroną populacji gągoła *Bucephala clangula* i tracza nurogęsi *Mergus merganser*. Sztuczne dziuple, pracowicie wykonywane

Ryc. 5. Rozprzestrzenienie się bobra po reintrodukcji na terenie dzisiejszego DPN. Dane o aktualnym rozmieszczeniu na podstawie informacji pracowników Parku.

Fig. 5. Expansion of beaver after its reintroduction on the area of today's DNP. Data about the present distribution according to the information given by the Park's staff.

Castor fiber L.

z pni świerkowych, były przez ptaki zasiedlane w wysokim procencie, a ich rozwieszenie przyczyniło się do wzrostu liczebności populacji (Wiatr 1981).

Wart rozwinięcia jest pomysł wykorzystania terenu DPN (i ewentualnie przyległych od północy borów sosnowych) do reintrodukcji kuraków leśnych — głuszca i jarzábka (Agapow, Jasnowski eds. 1986). Drawieński Park Narodowy mógłby, zgodnie z dobrymi tradycjami polskich parków narodowych w dziedzinie restytucji i reintrodukcji różnych gatunków zwierząt, stać się ośrodkiem takiej akcji, realizowanej oczywiście we współpracy z Katedrą Zoologii AR w Poznaniu, mającą największe doświadczenia w pracy przywracania dzikich kuraków krajobrazowi leśnemu Polski. Wstępnej analizy przydatności borów sosnowych Parku i okolic do reintrodukcji głuszca podjęła się V. Hoffman.

Podsumowanie. Z zaprezentowanego wyżej pobieżnego przeglądu wyłania się jednoznaczny obraz. Klucz do problemu naukowego poznania Drawieńskiego Parku Narodowego leży nie tylko w ilości wykonywanych badań, ale i w ich metodyce. Trzeba oczywiście ukończyć inwentaryzację przyrody i stworzyć pewne narzędzia niezbędne przy wszystkich dalszych pracach (np. bibliografia). Parkowi potrzeba jednak badań wychodzących poza dokumentację fizjograficzną — np. śmiałych projektów badań ekologicznych, których wyniki byłyby znaczące przynajmniej w skali kraju. Teren Parku prace takie umożliwia.

Najważniejszym zadaniem musi być stworzenie w Parku systemu długotrwałych badań ekologicznych na stałych powierzchniach. Badania takie są szansą dla każdego, kto je podejmie. Istnienie Parku Narodowego stwarza bowiem gwarancję utrzymania ich ciągłości. Wartość zbieranego w ten sposób materiału wzrasta z upływem czasu niewspółmiernie.

Długoterminowe badania trzeba jednak rozpocząć jak najwcześniej, niezależnie od piętrzących się trudności finansowych, organizacyjnych i merytorycznych. Tylko w ten sposób można bowiem włączyć działalność DPN w żywy nurt światowej nauki.

LITERATURA

- AGAPOW L., 1990 — Powstał Drawieński Park Narodowy. *Lubuski Przegląd Przyrodniczy* 1, 4: 21—30.
- AGAPOW L., JASNOWSKI M., eds. 1986 — *Przyroda projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego*. Gorzowskie Towarzystwo Naukowe, Gorzów Wlkp., 235 pp.
- ANTCZAK A., 1988 — Bibliografia projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego. *Parki Narodowe i Rezerwy Przyrody* 9, 1: 59—63.
- BALCERKIEWICZ S., 1976 — Roślinność obszaru źródłiskowego Tetyńskiej Strugi na Pojezierzu Myśliborskim. *Zbiorowiska leśne i zaroślowe*. *Prace Komisji Biologicznej PTPN*, 45: 1—85.
- BARTEL R., 1976 — The Drawa River Salmon in the light of some recent tagging experiments. *ICES C.M.* 1976/M, 6.
- FALIŃSKI J. B., 1990 — Kartografia geobotaniczna. PPWK, Warszawa — Wrocław. T. I: Zagadnienia ogólne. Kartografia florystyczna i fitogeograficzna. 284 pp. T. II: Kartografia fitosocjologiczna. 283 pp.
- FALTYNOWICZ W., w druku — The lichenes of Western Pomerania (NW Poland) — an ecogeographical study. *Phytocoenosis*.
- KOOP H., 1989 — Forest dynamics. *SILVI-STAR: a comprehensive monitoring system*. Springer Verl., Berlin, Heidelberg, New York, 229 pp.
- OLACZEK R., PIOTROWSKA H., 1986 — Lasy Wolińskiego Parku Narodowego w świetle teorii faz i form degeneracji fitocenozy. *Parki Narodowe i Rezerwy Przyrody* 7, 2: 5—14.
- Przebiegi charakterystyczne rzek Polskich w latach 1951—1970. 1980. WKiŁ, Warszawa, 594 pp.
- WESOŁOWSKI T., WINIECKI A., 1988 — Tereny o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodnych i błotnych w Polsce. *Not. Ornit.* 29, 1: 3—25.

Summary

The Drawa National Park (DNP) was established in 1990 on an area of over 8.5 thousand ha, comprising the Drawa and Płociczna rivers' valleys, a dozen or so lakes, and forests on the outwash Drawaska Plain, a part of the vast Drawa Forest. The Park's nature — in comparison to the surrounding area — is known relatively well, although the information has a character of physiographic data. There is lack of some long-term ecological studies on permanent plots or any planned for longer time monitoring research in the Park. Some progressive research projects are needed in which DNP might be of importance at least in a national scale. To the most urgent tasks belong: making up the Park's bibliography, mapping the Park's vegetation, starting research upon the vegetation mechanics on permanent plots and studies on populations of

valuable plant and animal species. There are some projects of big interest: participation of DNP in elaborating a complex system of geographical environment information for all national parks, making use of DNP as a model object for creating monitoring system for water ecosystem, and establishing in the Park a centre for forest gallinaceans' reintroduction in the Drawa Forest.

Adres autorów:

DRAWIEŃSKI PARK NARODOWY

ul. Choszczeńska 91

73-220 Drawno

